

Grote karekiet

De grote karekiet verliest areaal in Nederland - en het gaat rap. De belangrijkste oorzaak is een schrijnend tekort aan waterriet. De grote karekiet kan niet zonder.

De karekiet uit het bekende volkswijsje ("...je hoort hem wel, maar ziet hem niet") móet welhaast de grote karekiet zijn. Niet alleen is de onomatopée perfect omdat hij écht karre-kiet zingt, maar naar verluidt was de soort tot in de jaren zestig zelfs algemener dan de kleine karekiet. Dit wordt tegenwoordig hardop betwijfeld en toegeschreven aan de gebrekkige inventarisaties destijds. Toch is deze verhouding in veel moerasgebieden in Oost-Europa wél het geval; kleine karekieten zijn er schaarser dan grote karekieten.

BUITENBEENTJE ONDER RIETZANGERS

De watervogel onder de zangvogels. Deze term, gebruikt door grote karekietenkenners Ruud Foppen en Jaap Graveland, maakt wel duidelijk dat de soort een buitenbeentje onder de rietzangers is. De grote karekiet is groot: ongeveer 2,5 maal zwaarder dan de kleine karekiet. De Duitse naam Drosselrohrsänger is dan ook heel raak; een vliegende grote karekiet heeft wel iets van een zanglijster. De poten en de snavel zijn krachtig gebouwd en op foto's is de grote karekiet alleen al aan de stevige, hoge snavel goed te onderscheiden van de kleine karekiet. Duidelijk is dat je met zulk gereedschap veel grotere prooien aankunt dan de kleine. Op de menulijst van de grote karekiet staan dan ook niet alleen prooien als waterinsecten - vooral libellen en waterkevers - maar ook minder voor de hand liggende als kleine visjes, kikkertjes en salamanders. In *Vogels+* nr. 4 van 2014 staat een mooie foto van een grote karekiet met een pas gevangen visje.

Het grote lijf van de grote karekiet beperkt hem wel in zijn habitatkeuze. De rietstengels moeten stevig zijn, niet alleen om de vogel zelf te kunnen houden, maar ook om het relatief zware nest te kunnen verankeren. Stevig, zwaar en hoog riet met een

open structuur en in het water: dat zijn de karakteristieken van waterriet. Het groeit in diep water, aan de winderige, vaak zuidwestelijk geëxposeerde kant van land en kan goed tegen een stootje van golfslag en wind. Deze habitat is te vinden in de kerngebieden van de grote karekiet in Nederland: de noordelijke Randmeren (Zwarte Meer, Ketelmeer-Vossemeer, Drontermeer) waar de helft van de Nederlandse populatie huist en het Vechtplassengebied (vooral omgeving Loosdrecht). Verspreid komt de soort in kleine aantallen elders voor, zoals in de Gelderse Poort.

EEN POPULATIE VAN NOG SLECHTS HONDERD PAREN

Het begrip kerngebied is wel sterk geërodeerd, want in alle Nederlandse broedgebieden doet de grote karekiet het de laatste jaren ronduit slecht. De populatie van de grote karekiet is dan ook in veertig jaar tijd met ruim 90% afgenomen: van 1400 paar in 1975 tot slechts iets meer dan 100 paar in 2013. Veel gebieden die nog niet zo lang geleden tot de bolwerken behoorden zijn inmiddels verlaten. Zoals de Reeuwijkse Plassen, in 1996 nog goed voor 35 paar. De grote karekiet bezet daarom een treurige plaats op de Rode Lijst van

Nederlandse broedvogels, in de categorie *bedreigd*. Wat niet meehelpt om de soort er weer bovenop te krijgen is dat Nederland aan de noordwestgrens van zijn verspreidingsgebied ligt en dat ook in Duitsland de grote karekiet het niet best doet.

Juist het voor grote karekieten onmisbare waterriet is op veel plaatsen afgetakeld of zelfs helemaal verdwenen. Dit is de belangrijkste oorzaak voor de achteruitgang van de aantallen, zo wordt nog steeds algemeen aangenomen. Eutrofiëring in de vorige eeuw speelde daarbij een grote rol, net als een, ook nu nog steeds op veel plaatsen, verstard waterpeil. Dat frustreert uitbreiding van waterrietkragen, versnelt de verlanding en doet oud waterriet afsterven. Het betekent bovendien een afname van voedsel. Een meer recente oorzaak voor afname van waterriet is begrazing door de sterk toegenomen aantallen grauwe ganzen.

VERDWENEN WATERRIET KEERT NOG MAAR ZELDEN TERUG

Zuinig zijn op de resterende broedplaatsen grote karekieten is het minste wat we nu kunnen doen. Schrijnend is daarom dat zelfs in Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen voor de soort, door onachtzaamheid, desinteresse of goed bedoelde, maar verkeerde inrichtingsplannen de grote karekiet nog steeds onder druk staat. Zo wordt in de Loosdrechtse Plassen illegaal gerommeld aan oevers van eilanden met broedende grote karren (zie *Vogels+* nr. 3, 2014). In de noordelijke Randmeren worden eilanden aangelegd die luwte veroorzaken, desastreus voor waterrietkragen. En als ergens waterriet is verdwenen dan blijkt het terugkrijgen ervan een weg vol voetangels en klemmen. Slechts zelden en dan nog met veel gedoe lukt dat. Alleen op daarvoor geschikte plaatsen, met meer natuurlijke waterdynamiek (lage peilen in de zomer, hoge in de winter) lijkt groot-schalig herstel van waterrietland mogelijk. Helaas moet je de plaatsen waar dat kan in Nederland met een lantaarntje zoeken. ●

vlechts open
mugge hat
veerdich

probleem stuur
→

werke meten 6/2019

conclusie

met naar kop

leert niet uit
het water
leert smoeulij